

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Principia Juris Canonici : Ex Libro ... Decretalium Gregorii
IX. Pontificis M / Antehac In Alma & Archi-Episcopali
Benedictina Universitate Salisburgensi**

König, Robert

Salisburgi, 1725

VD18 80460526

25. De peculio Clericorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61800](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61800)

majoram eorum partem donavit, & postea li-
beros suscepit. *l. si nunquam 2. C. de Revoc. ad.
donat. quam legem, licet Vinnius ad §. 2. Inst.
h. t. & Bachov. ad Treutl. Volum. 2. disp. 19.
ib. 7. lit. E. ad solum Patronum, de quo lo-
quitur, ideo restringant, quia decisio ejus no-
va est, & jus singulare continet; attamen po-
rior est sententia contraria, quam in praxi
sequendam esse fatentur. Clarus lib. 4. sent.
§. donatio q. 22. n. 1. Gail. lib. 1. observ. 40.
n. 13. Carpz. lib. 5. Respons. 63. n. 4. & alii,
quorum numerum auget Clariss. D. Frid. Er-
nest. à Someting, ad Inst. h. t. n. 10. ex hac
præcipue ratione, quod ex donantis mente
hæc donatio tacitam conditionem habere in-
telligatur, ut si liberi ipsi postea nati fuerint,
ad se, suosque liberos, quod donatum est, re-
vertatur: verisimilius enim est, Patrem bona
sua, vel partem eorum donaturum non fuisse,
si de liberis cogitasset. arg. *l. 102 ff. de Condir.
& demonstrat.* Planè si quis unicum filium
habuerit, & donet, revocare donatum non
potest, etsi decem adhuc supernati fuerint, si-
quidem in *cit. l. si nunquam 8.* privilegium hoc
revocationis illi conceditur, qui liberos non
habebat, cessatque ratio revocationis, quod
non præsumatur de liberis cogitasse. Brunne-
man. *ad cit. l. 8. n. 6.**

TITULUS XXV.

De Peculio Clericorum.

SUMMARIA.

1. Peculium Clericorum quid? 2. Quotuplex? 3. Quò
jure concessum? 4. usque 8. Quæ res peculio patri-
moniali, quasi patrimoniali, aut Ecclesiastico ac-
cessenda? 9. Quæ forma? 10. Qui finis peculii
clericalis? 11. Et seqq. Quid juris, & quæ di-
stinctiones potestatis competat Clericis circa peculium?

HActenus de alienatione rerum Ecclesia-
sticarum. eaque occasione de Contra-
ctibus: nunc sequuntur res, seu bona, quæ

Peculium Clericorum constituunt, hocque re-
spectu materia *testamentorum & successionis*
adjicitur.

§. I.

Peculium dicitur, quasi *pusilla pecunia*. *l. 5. §. fin. ff. de Pecul.* quam servus, vel filius fa-
milias à rationibus Domini, vel Patris separa-
tam habet; cum qua similitudinem habent
bona Clericorum, quæ separatim à bonis im-
mediate, & directe ad Ecclesiam pertinentibus
possident & propterea etiam rectè à Papa *pe-
culium Clericorum* appellantur.

§. II.

Dividitur peculium Clericorum in pecu-
lium Patrimoniale, quasi Patrimoniale, & Ec-
clesiasticum; seu prospectu Ecclesiæ acquisi-
tum. *Peculium patrimoniale* complectitur
non tantum ea, quæ veniunt ex hereditate pa-
terna, sed etiam illa, quæ Clericis ex donatio-
ne, aliòve simili titulo Laicis communi obve-
niunt, sive à Patre, sive ab extraneis: item
illa omnia, quæ ante statum Clericalem quo-
cunque demum modo acquisita sunt. *Pecu-
lium quasi patrimoniale* comprehendit bona
quasi patrimonialia, seu, ut alii vocant, *industria-
lia*, quæ scilicet Clerici post Clericatum pro-
prio labore & industria, sive profanâ, sive spiri-
tuali adipiscuntur, puta honesto opificio, con-
tractu, Professura liberalium artium, lectione
Missarum, exceptione confessionum, vel alio-
rum Sacramentorum administratione, & jux-
ta receptiorem sententiam, quæcunque ex sto-
la acquiruntur, etiam si illi, à quibus accipiun-
tur, sint Parochiani; quia non tam sunt reddi-
tus, quam stipendia laborum Clericalium.
Navar. de Reddit. Ecclesiast. q. 1. monit. 19. n. 2.
Peculium prospectu Ecclesiæ acquisitum conti-
net illa, quæ recipiuntur ratione Canonica-
tus, Decanatus, vel alterius beneficii titulò;
cujusmodi sunt decimæ, annuum stipendium
in fixo consistens, aliique redditus, seu proven-
tus ex bonis Ecclesiæ provenientes.

Ff 2

§. III.

§. III.

3 *Causa efficiens* peculii Clericalis est Jus præfertim Canonicum, quò singulis Clericis, postquam in commune vivere desierunt, pro sustentatione & dispositione certa aliqua portio est assignata: etenim in principio Ecclesiæ usque ad tempora Simplicii Papæ vivebant omnes Clerici ex Cassa, ac arario communi, neque quisquam aliud proprium habebat; postmodum verò redditus Ecclesiarum dividebantur in quatuor partes, & prima Episcopo; altera fabricæ Ecclesiæ; tertia Clericis; & quarta pauperibus fuit attributa c. 23. 25. 27. & 28. *causâ* 12. q. 2. quia autem portio pauperum non amplius extat, creditur probabiliter Episcoporum & Clericorum portionibus permixta, ac consolidata. Clariss. P. Paulus Mezger in *Theol. Schol. tom. 3. tr. II. disp. 29. n. 2. n. 5.*

§. IV.

4 *Materia*, seu *objectum* peculii Clericorum sunt res, quæ eò pertinent. Quia verò sæpè dubitatur, ad quod genus peculii quid referri debeat, ideò

Quæres I. si Episcopo, vel Parocho aliquid donetur: aut in testamento legetur, an hujusmodi donum, vel legatum inter bona Ecclesiæ, vel bona patrimonialia Clerici computandum sit? R. id pendere ex intentione testatoris vel donatoris, utrum principaliter ipsi Ecclesiæ, num verò personæ Episcopi, aut Parochi donare, vel legare voluerit? sin Ecclesiæ? donum, aut legatum cedit Ecclesiæ; sin personæ? cedit personæ, & peculio patrimoniali permiscetur. c. *requisivisti* 15. de *Testam.* In dubio recurrendum est ad conjecturas, quarum prima fluit ex *natura rei legatae*, aut *donatae*: nam si res conveniat usui Ecclesiastico, uti est calix, patena, similisve: tum donum, aut legatum Ecclesiæ intuitu datum, vel relictum censetur; secus, si personæ magis conveniat, ut vestis quotidiana &c.

Menoch. de *Præsumpt. lib. 3. Præsumpt. 27. n. 3. & lib. 4. præsumpt. 112. n. 8. & 9.* Altera conjectura delimitur *ex persona accipientis*: enim si Clericus nullam administrationem rerum Ecclesiasticarum habeat, ut si aliquis ex Canonicis hæres instituat, vel ei aliquid legatur, nunquam intuitu Ecclesiæ, sed tanquam amico relictum præsumitur: si verò Prelato, ac beneficiato administrationem bonorum Ecclesiæ habenti quidpiam donetur, aut relinquatur, distinguendum erit, an id fiat à persona conjunctâ, vel de quâ aliàs bene meritus est talis Clericus, an verò ab extranea? priori casu testator ad personam, posteriori ad Ecclesiam respexisse putatur. d. c. *requisivisti* 15. de *Testam. & ibi* Panormit. Corasius lib. 2. *Miscellan. c. 4.* Menoch. *cit. præsumpt. 27. n. 3. & 4.* Barb. de *Officio & potest. Episcop. p. 3. allegat. 117. n. 14. & 15.*

Quæres II. Cui peculio, seu quibus bonis Clericorum accendi debeant redditus Capellanæ vel aliorum beneficiorum simplicium? Ratio dubitandi est, quòd ex una parte hujusmodi redditus ex beneficio proficiscantur; ex altera autem intuitu certi laboris, puta pro certis Missis, singulis septimanis legendis, dentur. Nihilominus hos redditus cum Navarrò de *Reddit. Ecclesiast. q. 1. monit. 30.* peculio prospectu Ecclesiæ acquisito annuero propterea: quia non minus, quam alii fructus beneficiorum præfisse intuitu beneficii acquiruntur. Nec refert, quòd ipsum beneficium certum onus & laborem annexum habeat, quoniam universim decimæ & redditus parochiarum, canonicatum, aut Episcopatum non dantur otiosis, sed Ecclesiæ & Altari inservientibus, idque eò magis, quòd modò dicta beneficia personalem residentiam, & interessentiam in Divinis officiis requirant, cum tamen Capellani, & alii beneficiati simplices per substitutum deservire queant. Clariss. P. Paulus Mezger in *Theolog. Schol. 1. 1. 1. 1. 1.*

h. l. tom. 3. tract. II. disputat. 29. artic. 1. num. 5.

Quæst. III. quò referri debeant distributiones quotidianæ Canonicis Divino officio interessentibus persolvendæ? Navarrus d. Monit. 30. n. 2. distributiones quotidianas accense peculio bonorum prospectu Ecclesiæ acquiritorum, eò quòd ex ipsis redditibus Ecclesiæ sumantur, adeoque naturam suam recineant, licet modus distribuendi varietur: jubet enim Trident. in sess. 21. de Reformat. c. 7. ut in omnibus Ecclesiis Cathedralibus, ac Collegiatis tertia pars fructuum ordinario rum separetur, atque in distributiones quotidianas convertatur. Sed rectius distributiones quotidianas peculio quasi patrimoniali adnumerant Gonzalez ad Reg. 8. cancell. §. 7. prozo. num. 65. Gratianus discept. forens. c. 38. n. 11. Cæsar de Panimoll. decis. 20. adnot. 1. n. 4. & seq. eum citatis: quia licet distributiones quotidianæ ex redditibus Ecclesiæ proveniant, & non nisi Canonicis dentur, non tamen præcisè ratione Canonicatûs sed propter particulares actus, & labores accipiuntur: unde nec nomine fructuum, sive reddituum Canonicatûs comprehenduntur, cum possit Canonicus gaudere fructibus, ut si causâ studiorum absit, qui tamen distributiones quotidianas non accipiet juxta c. unio. de Clericis non resident. in 6.

Quæst. IV. Num bona à Clerico relicta, si non constet, quo titulo ea acquisiverit, pro bonis quasi patrimonialibus, vel pro bonis prospectu Ecclesiæ acquisitis habenda sint? R. sub distinctione: vel enim constat Clericum præter beneficii fructus aliunde aliqua sive ex patrimonio, sive ex propria industria acquisivisse, & tunc præsumendum, eum fructus beneficii ad sustentationem suam applicasse, & bona relicta consanguineis suis reservasse, ut docet Navar. b. t. consil. 4. n. 5. vel non constet, unde talia bona provenerint, & tunc præ-

sumendum, ea intuitu Ecclesiæ, & titulò beneficii acquisita esse, ac proinde non Consanguineis, sed Ecclesiæ relicta, nisi contrarium hæredes, vel alii, quorum interest, legitime probaverint: non facile enim aliter Clericus quid acquirere potest, ne gravi præsumptione oneretur. c. 21. causâ 12. q. 1. Covar. ad c. 1. de Testament. n. 9. & seqq. Atque hæc eatenus procedunt, ut quamvis Clericus domos, agros, vel quæcunque bona mobilia, & immobilia emerit, si non constet, quòd ex bonis propriis emerit, ex bonis Ecclesiæ comparata, & per consequens ad Ecclesiam spectare præsumantur. c. 1. & ibi Panorm. c. 4. & ibi Gonzal. b. t. Mascardus de probat. concl. 200. num. 4.

§. V.

Forma peculii Clericorum potest intelligi ex ejusdem descriptione, & divisione supra n. 1. & 2. traditis.

§. VI.

Finis, ob quem peculium Clericale concessum, est, ut Clerici præmio aliquo ad ministerium Ecclesiasticum invitentur.

§. VII.

Effectus peculii Clericalis spectatur in jure & potestate disponendi circa illud, quæ pro ejus, & bonorum eò pertinentium diversitate variat: nam

Bona patrimonialia, & quasi patrimonialia, seu industrialia hodie sunt in pleno, & absoluto dominio Clericorum, possuntque pro lubitu de iis ad quoscunque usus disponere, non minus, quam Laici de suis bonis: proinde non tantum inter vivos liberaliter donare, sed etiam testamentum de iis condere. Imò si testamentum nullum faciat, in istis bonis non Ecclesia, sed proximi consanguinei ab intestato succedunt juxta c. fin. causâ 12. q. 5. c. 1. b. t. c. 9. c. 12. c. 15. de Testament. Lessius lib. 2. de F. & F. c. 4. n. 37. Navar. de reddit. Eccles. q. 1. monit. 19. n. 2.

Ff 3

Neque

Neque his obstat, quod dicitur in *c. Clericos 6. & 2. seqq. causa 1. p. 2.* nefas esse, Clericum divitem Ecclesiae stipendiis sustentari: utut enim in primitiva Ecclesia nemo ad Ecclesiastica admitteretur, qui omnibus terrenis bonis se non abdicasset; hoc tamen non est divini praecepti. & remissa pristina illarigidior disciplina evanuit.

11 Quod attinet bona prospecta Ecclesia acquisita, receptum est, beneficiatos inde congruam sustentationem percipere, & propterea fructus vendere, aut commutare, aut quocunque modo de redditibus Ecclesiasticis, quatenus ratio decentis sustentationis exigit, disponere posse, S. Thom. 2. 2. q. 185. art. 7. in Corp. Fagnanus in *c. ult. h. t. n. 23.* Lessius *loc. cit. n. 39.*

12 Gravis & in utramque partem dubio Marte agitata quaestio est: an Clerici in redditibus beneficiabilibus, qui ultra decentem, & statui convenientem sustentationem superfluit, verum dominium, vel usum tantum habeant?

Navarrus de reddit. Eccl. q. 2. monit. 7. & Panorm. in *c. cum esses 10. de Testam. n. 29.* & plurimi alii praesertim ex antiquioribus Canonistis statuunt, dominium omnium bonorum Ecclesiasticorum penes Christum esse, & Praelatos, ac Beneficiatos solam administrationem, neque aliud jus habere, nisi decenter inde vivendi, per textus in *cap. 1. & 6. causa 12. q. 2. c. fin. causa 16. q. 1. c. 16. de Praebend. c. 28. de Decimis.* ubi bona, ac redditus Ecclesiastici dicuntur patrimonium Christi, & proprietates pauperum.

Benignior nihilominus sententia passim inter Theologos obtinuit, quod videlicet Clerici reddituum superfluatorum dominium, quamvis restrictum habeant. Quam opinionem olim tradidit D. Thom. 2. 2. q. 185. art. 7. & Doctorum animis profundius impressit Trid. sess. 23. c. 1. & sess. 24. cap. 12. de Reformat. dum decernit Clericos diu abs-

que necessitate absentes, aut professionem fidei intra praescriptum tempus emittere negligentes non facere fructus suos. Unde a contrario fortius inferri videtur, quod alii faciant fructus suos, seu dominium eorum acquirant: secus enim nulla foret absentium, & non profitentium poena, fructus non facere suos. Alii id ipsum colligunt ex *c. unic. de Clericis non resident. in 6.* ubi absentes sine causa legitima dicuntur distributiones quotidianas non facere suas; sed incaute, quia haec distributiones à plerisque annumerantur bonis quasi patrimonialibus.

Ad textus in contrarium allatos respondet Haunold. de F. & F. tr. 4. c. 22. contrav. 7. n. 74. in illis vel esse sermonem de superfluis bonis ante factam bonorum Ecclesiasticorum divisionem; vel, si loquuntur de posterioribus temporibus, loqui per quandam exaggerationem, quod pacto etiam divites Laici, pauperibus eleemosynam negantes, homicidae pauperum appellantur; vel accipiendos esse de bonis Ecclesiae, super quibus Clerici tantum administrationem habent, & quorum dominium est penes Ecclesiam.

Licet autem ista ita se habeant, cerea tamen omnium omnino Theologorum; & Canonistarum sententia, ac doctrina est, Clericos in conscientia, & sub reatu peccati mortalis teneri, bona ex beneficiis Ecclesiasticis provenientia, quae congruae eorum sustentationi superfluit, in pias duntaxat causas, seu usus expendere, sive ea obligatio sit ex justitia, sive ex charitate, aut Religione. Hinc Concilia & SS. PP. gravissimè redarguunt Clericos, qui de proventibus beneficiorum suorum divitias accumulunt, aut splendide, opiparèque, & in deliciis vivunt, vel consanguineos suos ditant, & attollunt, *c. 8. c. 26. causa 12. q. 1. c. 59. c. 65. & 66. causa 16. q. 1.* Trident. sess. 25. de Reformat. c. 1. Atque istis, & similibus aliis Juris textibus multa ex Theologis & Canonistis

stis permoti docent, Beneficiarios præben-
darium fructus superfluos malè impenfos re-
stituere obligari. Laym. in *Theol. moral. lib. 4.*
tr. 2. c. 3. n. 3. cum Navar. Archidiacono,
Panormitano, Majolo, Paludano, aliisque,
quibus in hoc contradicit Covarruv. *ad c. 7.*
n. 3. de Testam. cujus sententiam in praxi
non esse damnam, asserit Pirrhing h. t. 19.

ra quemadmodam aperiuntur. II. Pro scriptu-
ra, quâ testamentum describitur: sic enim di-
citur testamentum induci, vel cancellari, *l. 2.*
ff. de his, qua in testamento delentur. III. Pro
hæreditate in Testamento delata. *l. 77. in fin.*
ff. de Acquir. vel amitt. hered.

§. III.

Definitur testamentum, quod sit volunta-
tis nostræ justa sententia de eo, quod quis post
mortem suam fieri vult. *l. 1. ff. Qui testam.*
facere poss. Clarius: quod sit ultima voluntas,
directam hæredis institutionem continens.

§. IV.

Testamentorum de jure antiquo varia fuis-
se genera, ostendit Imperator in §. 1. & seq.
Inst. de Testam. ordinand. & ibidem Clariss.
D. Frid. Ernest. à Someting. *num. 5.* quæ ta-
men antiquata sunt.

Jure novo dividitur testamentum in pu-
blicum, & privatum.

Publicum est, quod fide, & autoritate pu-
blicâ nititur, estque duplex: *insertum & obla-
tum.* *Insertum* dicitur, quando testator sine
ulla solennitate ultimam suam voluntatem
precibus insertam Principi offert, ut ejus fide,
& autoritate sustineatur. *l. 19. C. h. t.* Ubi
quamvis nomine Principis veniat Imperator,
seu Princeps supremus, nihil tamen prohibet,
quod minus testamentum offerri possit ejus
Curia, aut Cancellaria, vel etiam Secretariis,
aut Consiliariis à Principe, aut ejus Curia hoc
sine ad agrorum missis. *arg. d. l. 19. Clariss.*
D. Frid. Ernest. à Someting. *loc. cit. num. 6.*
Quin imo idem jus etiam ad Principes infe-
riores, & status Imperii porrigitur. Mylle-
rus *de Princip. & statib. Imper. c. 28. num. 1.*
Testamentum oblatum, seu *judiciale* est, quod
fit apud acta cujusque Magistratus; ut si
Testator voluntatem scripto comprehensam
Judici, aut Municipibus ad se vocatis offert
petens, ut ad acta referatur. *d. l. 19. C. h. t.*
Atque ita testari licet coram quocunque
Judi-

TITULUS XXVI.

De Testamentis, & ultimis voluntatibus.

SUMMARIA.

1. Testamenti etymologia. 2. Homonymia. 3. Defi-
nitio. 4. usque 13. Divisio. 13. Quo jure introducta
sit testandi facultas? 14. usque 31. Quinam testa-
ri possint, qui non? 31. usque 39. Quinam possint,
aut debeant institui hæredes. 39. usque 44.
Assignatur materia testamenti. 44. usque 53. Ex-
ponuntur solennitates testamentorum. 53. Quis
sit finis testamenti. 54. usque 62. Quinam effectus?
62. & seqq. Quæ contraria?

Uo exhibet presentis tituli rubrica; te-
stamenta videlicet, & ultimas volun-
tates.

§. I.

1. Testamentum Auctore Justiniano ex eo ap-
pellatur, quod *testatio mentis* sit *pr. Inst. de Te-
stament. ord.* Num rectè? viderint Grammati-
ci. Alii fortè melius testamentum à *testatione*
derivant cum Ludwell. *de Ult. Volunt. p. 2. c. 1.*

§. II.

2. Acceptiones testamenti occurrunt variae.
Latè sumptum etiam Codicillos complectitur
per §. 3. *Inst. de Eo, cui libert. causâ.* Strictè
verò, & propriè denotat eam ultimam volun-
tatem, quæ Codicillis opponitur. §. 1. *Inst.*
de Libert. tot. tit. ff. & C. qui testam. facere
possunt. & ita interdum impropriè usurpatur
pro tabulis testamenti. *Rubrica ff. testamen-*